

Literatura. La literatura i els gèneres literaris

SANTILLANA
VORAMAR

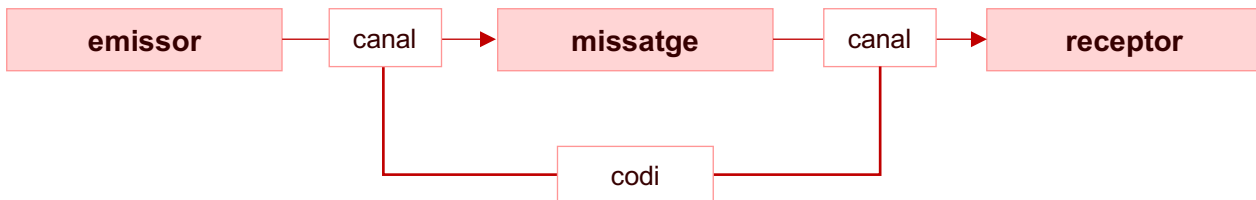
Què és la literatura?

D'una banda, la literatura és un **acte comunicatiu**, com la resta de textos. Però, d'altra banda, els textos literaris incorporen un element especial, la **finalitat estètica**, que els diferencia de la resta de produccions textuais.

La **literatura** és un tipus de comunicació que es distingeix de la resta d'actes comunicatius perquè té per finalitat crear bellesa.

La literatura com a acte comunicatiu

La literatura és un tipus de comunicació i, per tant, es caracteritza per disposar dels elements propis de qualsevol acte comunicatiu.

Emissor

L'autor del text. Encara que n'hi ha exemples, com els de la literatura popular, que són anònims.

Receptor

El lector, si es tracta d'una obra escrita; l'espectador, en el cas de l'espectacle teatral, i l'oïdor, si és una composició oral.

Codi

La llengua en què s'escriu. De vegades s'usa originàriament una llengua i, després, es tradueix a una altra.

Canal

Permet distingir la literatura escrita de l'oral. Aquest segon cas correspon bàsicament a la literatura popular.

Missatge

El contingut de la novel·la, el conte, el poema o l'assaig que llegim.

La finalitat estètica

El que diferencia la literatura de la resta d'actes comunicatius és la finalitat estètica. Igual que la pintura, la música o el cinema, la literatura és un art que pretén crear bellesa i, a través d'aquesta, provocar emocions en el receptor. Per a fer-ho, la literatura usa les paraules i, en concret, recursos com les figures retòriques, el sentit figurat, etc. És el que es coneix com a **llenguatge literari**.

El **llenguatge literari** és la manera de fer servir la llengua comuna en les obres literàries, amb l'objectiu de crear textos bells.

Característiques del llenguatge literari

El llenguatge literari presenta unes característiques pròpies:

- És un **llenguatge connotatiu**, és a dir, subjectiu i suggeridor. Els missatges poden tindre més d'un significat segons la interpretació que en faça el receptor. Contrasta amb el llenguatge denotatiu que utilitza la ciència, on cada missatge presenta un únic significat.
- Té un **estil molt elaborat** caracteritzat per l'ús abundant de figures literàries o retòriques, com ara la comparació, la metàfora, la repetició de sons...
- Presenta una **estructura determinada segons el gènere** literari que adopta (narrativa, poesia, teatre o assaig).

Els gèneres literaris

El conjunt de textos literaris poden classificar-se en diferents gèneres segons com s'estructuren i d'acord amb altres característiques.

Els **gèneres literaris** són agrupaments d'obres a partir d'una sèrie de trets compartits de caràcter formal, temàtic, etc. Actualment, se'n consideren bàsicament quatre: la **poesia**, la **narrativa**, el **teatre** i l'**assaig**.

- **Narrativa**
Es caracteritza per la presència d'un narrador que conta uns fets protagonitzats per uns personatges, fets que conformen l'argument del relat i que succeeixen en un lloc i en un temps determinats.
- **Poesia**
Es defineix fonamentalment per l'ús del vers, que proporciona, juntament amb altres recursos habituals com la rima, un ritme particular al text.
- **Teatre**
És un gènere, normalment dialogat, destinat a la representació per part d'actors i actrius. A més dels diàlegs, el text teatral inclou acotacions per a les indicacions sobre l'escenari, els moviments dels personatges, etc.
- **Assaig**
També utilitza la prosa, com el gènere narratiu, però no per a contar una història sinó per a reflexionar sobre un tema determinat. Per això, es coneix també amb el nom de «literatura d'idees».

Elements comuns en diversos gèneres

Hi ha elements típics d'un gènere que es poden trobar també en els altres.

Personatges

Són típics de la narració, però també els trobem en el teatre i, de vegades, fins i tot, en els poemes o l'assaig.

Narrador

És l'element característic de la narrativa, però també hi ha poemes en què una veu pot fer de narrador. En el teatre també pot haver-hi narrador en forma de veu en *off*.

Diàleg

El diàleg és la forma característica del teatre, però es troba sovint en les narracions.

Vers

És característic de la poesia, però també hi ha narracions i obres teatrals escrites en vers.